

УКД 330

Фенюк О.І.**Науковий керівник: Москвічова О.С., к.е.н., доцент**
*Національний університет біоресурсів і природокористування України***СУЧАСНІ МОДЕЛІ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Бізнес є одним з основних складників економічного потенціалу України, вплив якого поширюється на всі аспекти життя суспільства. Його стабільний розвиток є ключовим для забезпечення економічної стійкості та процвітання країни. За час повномасштабного вторгнення український бізнес зазнав величезних втрат.

Важко точно оцінити загальні збитки та довготривалі наслідки яких завдає нам росія, оскільки бойові дії досі тривають. Наприклад: Національний банк зазначає, що під час війни економіка України втрачає 50% потенційного ВВП, що означає понад 50 мільярдів гривень щотижня, без урахування руйнувань, а за оцінками МВФ, економічні витрати України через військове вторгнення складають близько 35% ВВП. Багато підприємців опинилися в зонах активних бойових дій і були змушені евакуюватися або припинити роботу. Навіть ті бізнеси, які знаходилися далеко від фронту, стикаються із труднощами в логістиці та дефіцитом сировини. За результатами опитування Європейської Бізнес Асоціації, лише 17% компаній працюють на повну потужність, а кожна третя – не працює. Третина підприємств планує відновити діяльність. Виконавча директорка ЄБА Анна Дерев'янка зазначає, що компанії, які надають послуги іноземним клієнтам, а також представникам креативних і інтелектуальних професій легше переміститися і продовжити роботу. Проте, аграрні, виробничі та логістичні підприємства мають прив'язку до конкретної території, що обмежує їх мобільність. Основною проблемою залишається людський капітал. Велика кількість чоловіків працездатного віку була мобілізована, частина працівників переїхали у відносно безпечні регіони. Тож бізнес, який не може релокуватися, потерпає від нестачі робочих рук [1].

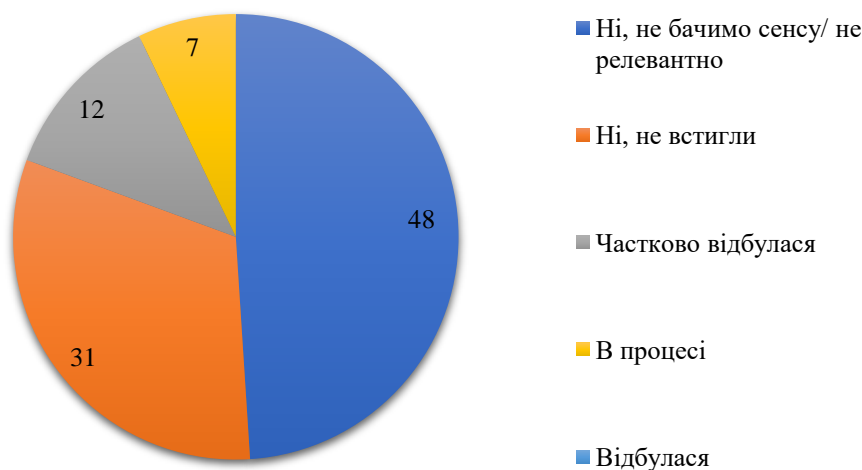

Рис. 1. Результати соціологічного опитування щодо здійснення релокації бізнесу

Навіть у воєнний час бізнес повинен працювати там, де це можливо, сплачувати податки і підтримувати країну ресурсами для продовження оборони.

Бізнесу на окупованих територіях, щоб не гаяти час та не втрачати клієнтів, потрібно намагатися релокувати підприємства у безпечні регіони. Якщо є така можливість.

Попри те, що війна триває вже третій рік, українській бізнес показує хороші результати. Однак багато підприємців стикаються з труднощами через брак фінансування для розвитку. Невеликі кошти можна отримати від українських банків, але кращі можливості відкриває співпраця з міжнародними партнерами, яка забезпечує не лише фінансування, а й експортну підтримку. Наприклад, ЄБРР фінансує проекти в енергетиці та технологіях, допомагаючи підприємством зменшити витрати та підвищити конкурентність. IFC пропонує довгострокові кредити для аграрного сектору, інфраструктури та енергетики, а також надає консультації малому й середньому бізнесу. Міжнародне фінансування має переваги, як-от низькі відсотки та тривалий термін погашення, але потребує адаптації до міжнародних стандартів. Також існують грантові програми, від USAID, GIZ, UNIDO та ЄБРР. Гранти не потребують повернення, але їх отримання

ускладнюють високі вимоги та бюрократія. Програма ЄБРР, фінансує малий та середній бізнес, проте висуває вимоги до досвіду компанії, що виключає нові підприємства.

Бойові дії та систематичне відключення електроенергії у зимовий період, бізнес в Україні продовжує розвиватися. Після важкого для бізнесу періоду початку повномасштабної війни українці все частіше наважуються відкривати свою справу. Так, за даними Опендатабот: «У червні 2023 р. було зареєстровано рекордну кількість підприємців за останні три роки, а саме 31477 ФОПів. Для прикладу, востаннє більше 30 тис. нових підприємців було зареєстровано у червні та липні 2020 р. Загалом за перше півріччя 2023 р. українці відкрили трохи менше 134 тис. нових бізнесів - це майже 70 % від кількості відкритих ФОПів за весь 2022 р.» [2].

Серед найбільш затребуваних сфер, у яких відкривають нові справи, у першій половині 2023-го року (як і у попередньому році) перше місце посіла роздрібна торгівля - нею офіційно почали займатися 38405 українців (28,7 %) [3].

Другим за популярністю залишається КВЕД «Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність», який був найпопулярнішим до початку повномасштабної війни. Цьогоріч у цій сфері власну справу розпочало вже 11882 підприємців (8,9 %). Замикає трійку «Надання інших індивідуальних послуг» - у цій сфері розпочали працювати 8745 ФОПів (6,5 %) [4].

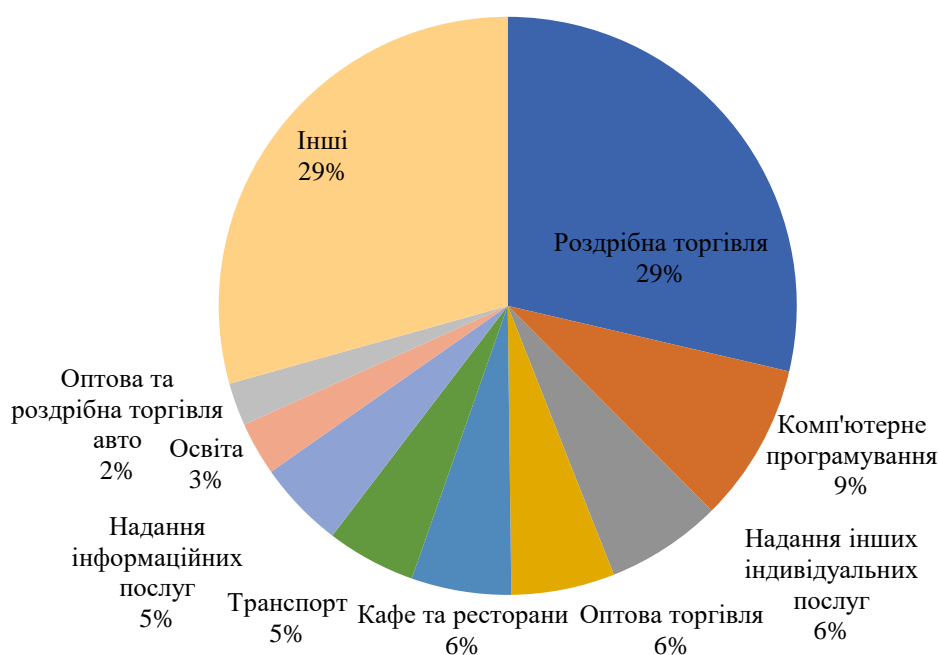

Рис. 2. ТОП-сфери діяльності новостворених ФОПів, I півріччя 2023р.

Отже, беручи до уваги перелічену інформацію всі прекрасно розуміємо, що дуже багато підприємців втратили свою справу над якою працювали роками, а хтось може і десятиліттями. Потрібно допомагати один одному, шукати можливість на відбудову справи свого життя(зараз є дуже багато цікавих проектів на підтримку бізнесу, головне « той, хто шукає ,завжди знаходить») не втрачати віру в майбутнє України, ми повернемо наші землі та відбудуємо все на новий лад.

Список використаних джерел:

1. Рихліцький Володимир. Бізнес в умовах війни: хто зазнав найбільших втрат та як відновлюються підприємства. Економічна правда. 23 березня 2022. URL: https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/23/684549/index_amp (дата звернення: жовтень 2024 р.).
2. Український бізнес в умовах війни: де знайти ресурси для розвитку. 12 вересня 2024. URL: https://www.epravda.com.ua/publications/2024/09/12/719207/index_amp (дата звернення: жовтень 2024 р.).
3. Державна служба статистики України [офіційний сайт]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: жовтень 2024 р.).
4. Мельник Тетяна. Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення. Державний університет «Житомирська політехніка». URL: <https://doi.org/10.51599/is.2023.07.03.07> (дата звернення: жовтень 2024 р.).